

PŁOCKIE ŚRODOWISKO MUZYCZNE – WYBITNI PRZEDSTAWICIELE, cz. II

Marceli Karczemny (1901–1972)

Urodził się 19 kwietnia 1901 r. w miejscowości Promna k/Białobrzegów Radomskich. Studia muzyczne ukończył w 1923 r. w Konserwatorium Muzycznym w Warszawie w klasie organów prof. Mieczysława Surzyńskiego. W latach 1926 – 1939 pełnił obowiązki organisty i dyrygenta chóru katedralnego w Płocku, piastował również stanowisko dyrektora Szkoły Organistowskiej. W szkole nauczał gry organowej, harmonii, dyrygentury oraz prowadził chór szkolny. Przyczynił się w znaczący sposób do rozwoju szkoły i osiągnięcia przez nią bardzo wysokiego poziomu nauczania. W latach 1926-1928 i w 1939 r. był wykładowcą śpiewu gregoriańskiego w Seminarium Duchownym w Płocku.

Prowadził aktywną działalność społeczną, był wieloletnim członkiem Płockiego Towarzystwa Muzycznego. W latach 1932–1939 wchodził w skład Zarządu Towarzystwa, pełnił przez kilka kadencji funkcję wiceprezesa. Udzielał się aktywnie jako dyrygent chórów stowarzyszenia, sprawował w latach 1933–1935 funkcję kierownika i opiekuna artystycznego chóru mieszanego Towarzystwa. Z myślą o podniesieniu poziomu chóru podjął się prowadzenia przy Płockim Towarzystwie Muzycznym lekcji śpiewu, uwzględniających teoretyczne i praktyczne zajęcia⁴⁹. Chór pod jego kierunkiem wiele koncertował, był wysoko oceniany i cieszył się dużą popularnością w środowisku. M. Karczemny był ponadto w 1934 r. dyrygentem i kierownikiem chóru męskiego Towarzystwa.

W 1940 r. na skutek trudnych warunków okupacyjnych zmuszony był opuścić Płock. Lata wojny spędził w Proszowicach koło Krakowa, gdzie pełnił obowiązki organisty w miejscowym kościele. Zaraz po wojnie osiedlił się na stałe w Radomiu i jako organista natychmiast rozpoczął działalność na polu muzyki kościelnej. W latach 1946–1950 był organistą kościoła p.w. św. Trójcy, a przez następne pięć lat kościoła garnizonowego. Założony przez niego w 1945 r. Ludowy Instytut Muzyczny prowadził dwie szkoły: Niższą Szkołę Muzyczną i Szkołę Umuzyczniającą. M. Karczemny pełnił w nich funkcję dyrektora. Obie szkoły zostały upaństwowione w 1953 r. Utworzono wtedy Państwową Szkołę Muzyczną I stopnia, której był dyrektorem.

Funkcję tę pełnił do chwili przejścia na emeryturę w 1970 r. W szkole prowadził klasę organów, nauczał także teorii muzyki.

Był zaangażowanym działaczem społecznym, zabiegającym o kulturę i edukację muzyczną. W 1949 r. zorganizował Ognisko Muzyczne w Skarżysku-Kamiennej. W 1953 r. założył Ognisko Muzyczne w Radomiu, a w 1954 r. w Pionkach. Z jego inicjatywy powstała 1953 r. Radomska Orkiestra Symfoniczna. W 1959 r. zorganizował Społeczne Ognisko Muzyczne w Szydłowcu. Dzięki jego usilnym staraniom w 1961 r. w Radomiu powstała średnia Szkoła Muzyczna, przekształcona później w Szkołę Muzyczną II stopnia⁵⁰. Był jej dyrektorem i wykładowcą przedmiotów teoretycznych – harmonii i kontrapunktu. Dodatkowo od 1954 r. przez wiele lat pełnił obowiązki Przewodniczącego Komisji Kultury przy Miejskiej Radzie Narodowej w Radomiu. Prowadzona przez niego działalność uhonorowana została przyznaniem mu przez Radę Państwa

Złotego Krzyża Zasługi i Kawalerskiego Krzyża Odrodzenia Polski.

M. Karczemny w okresie międzywojennym był jednym z najaktywniejszych pedagogów, muzyków i działaczy społecznych w Płocku. Rozwijał różnorodną działalność, która wpłynęła na kształt edukacji muzycznej. Był niestrudżonym popularyzatorem sztuki muzycznej, pracował z dużym oddaniem i poświęceniem.

Zmarł 30 grudnia 1972 r. w Radomiu⁵¹.

Antoni Władysław Kowalski (1890–1966)

Urodził się w 20 maja 1890 r. w rodzinie Stanisława i Marii z Lubińskich. Kształcił się początkowo w Gimnazjum Gubernialnym w Płocku, po strajku przeszedł do Gimnazjum Macierzy Szkolnej, gdzie uzyskał maturę. Po ukończeniu płockiego gimnazjum rozpoczął naukę na Politechnice Lwowskiej na Wydziale Architektury, którą ukończył w 1914 r. z dyplomem inżyniera–architekta. Kształcił się u takich znakomitości, jak: prof. Zygmunt Szyszko–Bohusz, prof. dr Bogucki, Zubrzycki, prof. Maksymilian Thullie⁵². Pierwszym nauczycielem A. Kowalskiego, w zakresie gry skrzypcowej, był były koncertmistrz Filharmonii Berlińskiej mieszkający w Płocku Karol Kroppe. Po okresie nauki pod jego kierunkiem kształcił się następnie u żony dyrektora płockiego gimnazjum, uczennicy Leopolda Auera – (Jadwigi) Szczepańskiej.

Pierwszy publiczny występ w Płocku Antoniego Kowalskiego odbył się w 1902 r., zarówno po nim, jak i po kolejnych otrzymywał znakomite recenzje. Jego talent został dostrzeżony, otrzymał wsparcie i pomoc ks. Ignacego Lasockiego, który ułatwił mu dalszą edukację. Od księdza otrzymał skrzypce znanego cremońskiego lutnika – Alcaniego, na których koncertował. Podczas pobytu we Lwowie kształcił się u prof. Eylego, był wówczas także członkiem orkiestry Lwowskiego Towarzystwa Muzycznego⁵³. Mieszkając we Lwowie, grał w różnych zespołach symfonicznych i kameralnych pod kierunkiem takich specjalistów jak prof. Sołtys, grał także w kompletach amatorskich u hr. Tyszkiewiczów. Kształcił się następnie dwa lata w słynnej Szkole Mistrzów Jenő Hubaja w Budapeszcie.

W 1922 r. osiadł na stałe w Płocku. Pełnił funkcję architekta powiatowego, był także znanym historykiem sztuki, nie zaniechał jednak działalności muzycznej. Antoni Kowalski, obdarzony zdolnościami społecznymi, przyczynił się do popularyzowania muzyki w społeczeństwie. Prowadził ożywioną działalność społeczną, był członkiem miejscowych stowarzyszeń kulturalnych oraz prowadził ożywioną działalność artystyczną.

W latach 1924–1934 A. Kowalski wchodził w skład Zarządu Płockiego Towarzystwa Muzycznego⁵⁴. W 1929 r. stanął na czele Komisji Muzycznej PTM, której celem było rozwijanie działalności artystycznej Towarzystwa, planowanie pracy zespołów oraz organizowanie akcji koncertowej⁵⁵. Dnia 13 września 1933 r. objął funkcję Prezesa Zarządu Towarzystwa⁵⁶, funkcję pełnił zaledwie kilka miesięcy, w połowie 1934 r. zrzekł się funkcji z powodu licznych obowiązków zawodowych. Pod kierunkiem A. Kowalskiego stowarzyszenie wykazało się znacznym ożywieniem w pracy artystycznej⁵⁷. Wydaje się, że 1934 r. wystąpił z Towarzystwa, gdyż w okresie późniejszym nie figuruje w programach organizowanych koncertów i składach władz stowarzyszenia. W okresie przynależności do PTM Antoni Kowalski przyczynił się znacznie do rozwoju organizacji, jako artysta wystąpił w bardzo wielu koncertach stowarzyszenia, koncertował jako solista i kameralista.

W drugiej połowie lat 30. wchodził w skład Zarządu Klubu Artystycznego Płocczan⁵⁸, był bardzo aktywnym członkiem tej organizacji. Występował wielokrotnie na koncertach KAP–u, uzyskując znakomite recenzje i uznanie lokalnego środowiska.

A. Kowalski pełnił ponadto funkcję ostatniego przed wojną Prezesa Zarządu Towarzystwa Kredytowego oraz Prezesa Zarządu Towarzystwa Technicznego w Płocku.

W okresie międzywojennym Antoni Kowalski występował często podczas licznych koncertów. Jego gra spotykała się z wielkim i zasłużonym uznaniem środowiska. Posiadał bardzo rozległy repertuar, znajdowały się w nim przede wszystkim pozycje muzyki klasycznej i romantycznej, dzieła wielkich kompozytorów. A. Kowalski często prezentował się także jako muzyk–kameralista, występował zwykle w trio fortepianowym wspólnie Janiną Grabowską – fortepian i bratem Tadeuszem Kowalskim – wiolonczela. W okresie międzywojennym był jednym z najaktywniejszych artystycznie płockich muzyków, udokumentowano jego udział w tym okresie w kilkudziesięciu koncertach zorganizowanych na terenie miasta. Jego działalność była bardzo cenna w środowisku. W dowód uznania 10 marca 1934 r. zorganizowano w Teatrze Miejskim uroczysty koncert z okazji 30-lecia pracy artystycznej A. Kowalskiego. Jubilat wykonał m.in. Koncert d-moll Henryka Wieniawskiego przy akompaniamencie Janiny Grabowskiej. W koncercie wzięły także udział miejscowe chóry oraz soliści J. Grabowska i śpiewak – inż. S. Klonowski z Kielc. Koncert cechował bardzo wysoko poziom artystyczny, zarówno w produkcjach solowych jak i chóralnych⁵⁹.

Po II wojnie światowej A. Kowalski przeniósł się do Krakowa, gdzie podjął pracę w charakterze skrzypka orkiestry filharmonii.

Zmarł w Krakowie w 31 grudnia 1966 r.⁶⁰

Tadeusz Kowalski (1904–1980)

Urodził się 16 października 1904 r. w Płocku w rodzinie Stanisława i Marii z Lubińskich. Kształcił się w latach 1915–1925 w miejscowym Gimnazjum im. Władysława Jagiełły. Jeszcze jako uczeń wielokrotnie koncertował w Płocku jako solista i kameralista, kształcił się w tym czasie pod kierunkiem wybitnego pedagoga-wiolonczelisty E. Kochańskiego, do którego przez kilka lat dojeżdżał na lekcje do Warszawy. Następnie w latach 1925–1930 studiował w Konserwatorium Muzycznym w Warszawie, w klasie wiolonczeli tego samego profesora. Był także uczniem prof. Stanisława Barcewicza w zakresie muzyki kameralnej, zaś prof. Henryka Melcera-Szczawińskiego i prof. Grzegorza Fitelberga w muzyce orkiestralnej oraz prof. Piotra Rytla w nauce harmonii. Jako student Konserwatorium koncertował często na występach szkolnych oraz w Filharmonii Warszawskiej. Na przykład 29 maja 1930 r. grał na popisie uczniów Konserwatorium Koncert podwójny a-moll na skrzypce i wiolonczelę op. 102 Johanna Brahmsa z towarzyszeniem orkiestry Filharmonii Warszawskiej pod batutą prof. Grzegorza Fitelberga. Dnia 15 czerwca 1930 r. wystąpił w koncercie muzyki kameralnej w Filharmonii Warszawskiej wspólnie z prof. Jerzym Lefeldem. Wykonał wówczas Sonatę wiolonczelową Henry Eccles'a i Poloneza Davida Poppera⁶¹. T. Kowalski studiował równolegle na Uniwersytecie Warszawskim na Wydziale Nauk Humanistycznych, gdzie w 1930 r. otrzymał absolutorium.

Konserwatorium Muzyczne ukończył w 1930 r. z odznaczeniem, został następnie wysłany jako stypendysta Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na dalsze studia wirtuozowskie do Belgii, gdzie doskonalił swoje umiejętności w Konserwatorium Muzycznym w Brukseli. Kształcił się tam przeszło dwa lata pod opieką słynnego prof. Gaillarda. Talent młodego artysty dostrzegł naczelny Dyrektor Radia Francuskiego, angażując go na stałe jako solistę. Należy zaznaczyć, iż było to duże wyróżnienie, decyzję o zatrudnieniu obcokrajowca zaakceptowało francuskie Ministerstwo Oświaty.

W radio w Paryżu Kowalski pracował przeszło 2 lata⁶². Był następnie stypendystą w Paryżu, gdzie studiował grę wiolonczelową w tamtejszym Konserwatorium. Jego nauka w Paryżu sfinansowana została ze środków Funduszu Kultury Narodowej⁶³.

Za granicą przebywał w latach 1930–1934. Po

powrocie do kraju zamieszkał na stałe w Warszawie. W latach 1934–1939 pracował w Filharmonii Warszawskiej. Ponadto w latach 1936–1939 był nauczycielem gry na wiolonczeli w Konserwatorium Muzycznym Pomorskiego Towarzystwa Muzycznego w Toruniu i w latach 1935–1938 nauczycielem w Szkole Muzycznej Instytutu Ociemniałych w Warszawie⁶⁴. Prowadził ponadto aktywną działalność koncertową i pedagogiczną. Współpracował jako solista z orkiestrą Filharmonii Warszawskiej i znanymi pianistami m.in. prof. Jerzym Lefeldem i Janiną Grabowską. Brał częsty udział w koncertach Organizacji Ruchu Muzycznego ORMUZ z Warszawy. Kilkakrotnie grał także koncerty radiowe, transmitowane na cały kraj.

W dwudziestoleciu międzywojennym Tadeusz Kowalski koncertował również często w Płocku, występował jako solista i kameralista, grając w zespołach kameralnych – kwartetach smyczkowych i triach fortepianowych m.in. ze swoim bratem Antonim⁶⁵. Występy T. Kowalskiego w Płocku przyjmowane były zawsze z wielkim uznaniem. Każdy jego koncert lokalna prasa przyjmowała entuzjastycznie. W recenzji po koncercie z 4 grudnia 1932 r. w sali Seminarium Żeńskiego przy akompaniamencie pianisty prof. Feliksa Starczewskiego, pisano m.in.: „Indywidualność ta w kierunku interpretacji zaznacza się dużym podkładem uczuciowym. Towarzyszy temu wielka swoboda sceniczna, w sposób harmonijny przystosowująca się do treści wewnętrznej danego utworu”⁶⁶. Po koncercie z 18 stycznia 1935 r. w Teatrze Miejskim w Płocku, w którym wystąpił wspólnie z bratem Antonim i znakomitą pianistką J. Grabowską pisano natomiast: „(...) Obok nadzwyczajnej subtelności, delikatności, uwydatniających się szczególnie w cudnym piano, obok aksamitnego tonu i lekkości ręki, gra tego artysty ujmuje też i wzrusza słuchacza imponującą techniką i męską siłą wyrazu”⁶⁷.

W latach 1938–1939 i po wojnie w latach 1947–1961 był koncertmistrzem sekcji wiolonczeli orkiestry Filharmonii Narodowej⁶⁸. Pełnił także, w latach 1949–1961, funkcję profesora klasy wiolonczeli w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Warszawie. Pracował także jako nauczyciel w latach 1946–1950 w Państwowej Średniej Szkole Muzycznej w Lublinie i w latach 1949–1954 w Państwowej Średniej Szkole Muzycznej w Warszawie.

Zmarł 28 grudnia 1980 r. w Warszawie.

Walery Królikowski (1890–1942)

Walery Królikowski urodził się w 1890 r. Użył odpowiednio kwalifikacje do nauczania śpiewu i muzyki w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich⁶⁹.

Do Płocka przybył w 1929r., W latach 1929–1939 był nauczycielem śpiewu i muzyki w Gimnazjum im. Stanisława Małachowskiego w Płocku. Pełnił również funkcję opiekuna chóru szkolnego i orkiestry dętej. Z zespołami tymi realizował głównie repertuar patriotyczny, artystyczny, religijny i okolicznościowy. Na uwagę zasługuje realizowana w gimnazjum praca na rzecz upowszechniania kultury muzycznej oraz propagowanie idei edukacji muzycznej młodzieży szkolnej⁷⁰.

Walery Królikowski był w latach 1929–1935 nauczycielem śpiewu w Gimnazjum im. Władysława Jagiełły w Płocku. Uczył w klasach niższych programowo oraz prowadził chór i orkiestrę szkolną⁷¹. Obok realizacji zagadnień teoretycznych, dużą uwagę przywiązywał w nauczaniu do potrzeby poznawania repertuaru pieśni, uwzględniał w pracy przede wszystkim pieśni narodowe, ludowe, religijne i artystyczne⁷². Prowadzone zespoły osiągnęły wysoki poziom wykonawczy, prezentowały się często podczas różnych uroczystości, zyskując duże uznanie środowiska. W. Królikowski zasłużył się w pracy w gimnazjum jako niestrudzony propagator muzyki, organizowane z jego udziałem imprezy artystyczne cieszyły się wielkim powodzeniem w mieście.

W. Królikowski był nauczycielem śpiewu oraz kierownikiem chórów i orkiestry szkolnej w latach 1929–1932 w Gimnazjum Żeńskim im. Reginy Żółkiewskiej w Płocku⁷³. W latach 1935–1939 pracował jako nauczyciel śpiewu w Państwowej Koedukacyjnej Szkole Handlowej w Płocku, prowadził także chór szkolny, realizował zajęcia w niepełnym wymiarze⁷⁴.

W latach 1930–1939 Walery Królikowski był nauczycielem Szkoły Organistowskiej w Płocku. Nauczał form muzycznych, instrumentacji, zasad muzyki i gry na instrumentach dodatkowych oraz prowadził przez pewien czas orkiestrę szkolną⁷⁵. Przyczynił się znacznie do sukcesu szkoły, uczestniczył w organizowanych koncertach oraz dbał o należyte wykształcenie uczniów w zakresie przedmiotów teoretycznych.

W roku szkolnym 1935/1936 pracował jako nauczyciel śpiewu w Szkole Powszechnej nr 2 w Płocku⁷⁶. Uczył do czerwca 1938 r., nauczał w klasach programowo najwyższych, prowadził także chór szkolny⁷⁷.

Staraniem Walerego Królikowskiego organizowano liczne koncerty i audycje szkolne, połączonych płockich szkół średnich. Ich wykonawcami były połączone chóry płockich gimnazjów, orkiestra mandolinistek, chór żeński, zespół smyczkowy złożony z uczniów gimnazjów męskich. W programie

koncertów znajdowały się utwory znanych kompozytorów. Występy przyjmowane były z wielkim uznaniem i szacunkiem w środowisku.

W. Królikowski zaangażowany był aktywnie w pracę społeczną na rzecz rozwoju kultury muzycznej. Był wieloletnim członkiem Płockiego Towarzystwa Muzycznego, włączył się czynnie w akcję upowszechniania kultury muzycznej realizowaną przez stowarzyszenie. Uczestniczył jako wykonawca i dyrygent zespołów PTM w licznych koncertach, propagujących muzykę. W latach 1934–1939 wchodził w skład Zarządu Towarzystwa⁷⁸, pełnił funkcję zastępcy skarbnika⁷⁹.

W 1933r. był opiekunem i dyrygentem chóru męskiego Płockiego Towarzystwa Muzycznego⁸⁰, nie rozwinął jednak z tym zespołem szerszej działalności. W latach 1935–1938 pełnił funkcję kierownika chóru mieszanego PTM. Prowadzony przez niego zespół prezentował wysoki poziom artystyczny, występował z obszernym i wartościowym repertuarem podczas wielu audycji i koncertów⁸¹.

Walery Królikowski zmarł w obozie koncentracyjnym w Mauthausen-Gusen w 1942 r.⁸²

Faustyn Piasek (1877–1955)

Wyróżniał się jako znakomity pedagog, popularyzator muzyki i teoretyk wychowania muzycznego. Wywarł znaczący wpływ na kształt edukacji muzycznej w Płocku w okresie międzywojennym. Propagował metody nauczania, które zyskały aprobatę miejscowego środowiska pedagogicznego i były powszechnie preferowane w pracy dydaktycznej wielu nauczycieli.

Urodził się 16 lutego 1877 r. we wsi Głowaczów k. Kozienic. W 1898 r. ukończył Instytut Muzyczny w Warszawie, zdobywając dyplom kapelmistrza orkiestr wojskowych. Po krótkim okresie pracy w Starachowicach i Łucku przybył w 1900 r. do Wymyślina, leżącego w ziemi lipnowskiej. Objął stanowisko nauczyciela śpiewu i muzyki w miejscowym Seminarium Nauczycielskim. Ewakuowany wraz z rodziną w latach I wojny światowej w głąb Rosji, wrócił do kraju dopiero w 1920 r. i otrzymał posadę nauczyciela śpiewu i muzyki w Płocku.

W latach 1921–1935 pełnił obowiązki profesora śpiewu i muzyki w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Płocku. Prowadził na terenie Seminarium różnorodną pracę, organizował zespoły szkolne i koncerty uczniowskie. Dzięki jego staraniom w latach 1924–1935 przy Seminarium Męskim istniała znakomita orkiestra smyczkowa, prezentująca wysoki poziom wykonawczy. Zespół ten występował wielokrotnie w Płocku oraz w wielu miastach Mazowsza Płockiego. Prezentował się na

antenie radiowej i podczas wystawy poznańskiej, cieszył się dużym uznaniem publiczności i krytyki. F. Piasek pracował także w Seminarium Nauczycielskim Żeńskim w Płocku, nauczał ponadto w Gimnazjum Żeńskim im. Reginy Żółkiewskiej i w Biskupiej Szkole Organistowskiej, gdzie w latach 1933–1939 prowadził orkiestrę smyczkową. Praca pedagogiczna F. Piaska była wysoko oceniana i doceniana w Płocku zarówno przez władze oświatowe, krytykę, jak i miejscowe społeczeństwo. F. Piasek uzyskał kilka cennych nagród i wyróżnień, w uznaniu zasług na niwie krzewienia kultury muzycznej wśród młodzieży pozaszkolnej, w dniu 9 listopada 1932r. odznaczony został Srebrnym Krzyżem Zasługi⁸³.

Dnia 17 lutego 1935 r. uroczystość obchodzono 35-lecie pracy pedagogicznej i społecznej F. Piaska. Postać pedagoga przedstawił prof. Ścisłowski, a następnie połączone chóry seminariów nauczycielskich i Szkoły Handlowej wykonały kompozycje jubilatą. Grała także orkiestra Seminarium Męskiego pod jego kierunkiem. Również Płockie Towarzystwo Muzyczne włączyło się w uroczystości jubileuszowe. Dnia 12 marca 1935 r. zorganizowano uroczysty wieczór w Teatrze Miejskim, który zgromadził liczną publiczność, głównie nauczycieli. Zygmunt Maciejowski wygłosił przemówienie o artystycznej działalności jubilatą i budzeniu przez niego ducha polskiego wśród młodzieży. Przygotowano także część artystyczną, podczas której wykonano m.in. kompozycje jubilatą⁸⁴. W 1935 r. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przeniosło pedagoga w stan spoczynku⁸⁵.

F. Piasek przyczynił się do podnoszenia kwalifikacji nauczycielskich i podniesienia poziomu nauczania śpiewu w Płocku. W okresie międzywojennym był współorganizatorem i wykładowcą kursów nauczycielskich. Kursy odbyły się w latach 1927–1932 w Płocku. Celem spotkań było pogłębienie wiedzy muzycznej, teoretyczno-praktycznej wśród nauczycieli⁸⁶. Kursy miały na celu przede wszystkim przygotowanie nauczycieli do egzaminu kwalifikacyjnego organizowanego dla nauczycieli szkół powszechnych⁸⁷.

F. Piasek działał aktywnie w okresie międzywojennym na płaszczyźnie społecznej. Przez cały okres międzywojenny wchodził w skład Towarzystwa Muzycznego w Płocku, był kilkakrotnie członkiem Zarządu Towarzystwa. Na posiedzeniu Zarządu w dniu 6 września 1934r. powołany został jednogłośnie na stanowisko Prezesa⁸⁸, funkcję tę pełnił do 1939r. W tym okresie przyczynił się do aktywizacji życia muzycznego w Płocku. Działał jako dyrygent zespołów orkiestrowych, chóralnych. Organizowane przez niego koncerty dla społeczeństwa płockiego,

głównie dla młodzieży szkolnej cieszyły się ogromną popularnością w Płocku. Wielkim osiągnięciem F. Piaska i sukcesem organizacyjnym Towarzystwa było nawiązanie stałej i systematycznej współpracy z Organizacją Ruchu Muzycznego w Warszawie – ORMUZ w latach 1934/1935. Dzięki tej współpracy udało się przygotować i zrealizować w Płocku akcję koncertową adresowaną w szczególności do młodzieży szkolnej⁸⁹.

W okresie międzywojennym F. Piasek był propagatorem trójdźwiękowej metody kształcenia słuchu, którą posługiwał się w swej pracy dydaktycznej. Metoda ta zyskała wielu zwolenników, była bardzo prosta i jednocześnie skuteczna. Po wypróbowaniu, została wprowadzona jako obowiązkowa do nauczania śpiewu w polskim szkolnictwie powszechnym (podstawowym i średnim), a także w seminariach nauczycielskich⁹⁰. Metoda Piaska polegała na wykorzystaniu trójdźwięku do-mi-sol do nauki śpiewu i czytania nut głosem⁹¹, wykazywała wiele podobieństw z metodą Tonic-Solfa. Naukę czytania nut głosem i umuzykalnienia F. Piasek opierał na trójdźwięku tonicznym. Uważał, iż jest on łatwym dla dzieci sposobem dalszego kształcenia słuchu. W okresie początkowym edukacji stosował uproszczony zapis muzyczny, zwracał szczególną uwagę na utrwalanie poczucia tonalnego. W tym celu stosował śpiewanie tych samych motywów w różnych tonacjach, wykorzystywał jako pomoc specjalnie skonstruowaną tablicę. Dbał równocześnie o prawidłowe kształcenie poczucia rytmu⁹².

W oparciu o własną metodę nauczania śpiewu, F. Piasek opracował i opublikował kilka podręczników szkolnych do nauki śpiewu i śpiewników szkolnych, stosowanych powszechnie w szkolnictwie polskim okresu międzywojennego. Wydawanym podręcznikom i śpiewnikom nadawał atrakcyjne i zachęcające do nauki tytuły. W zbiorach tych zamieszczał dużo wartościowego materiału dydaktyczno-metodycznego oraz zgrabnie opracowane pieśni w układzie 1, 2 i 3-głosowym. W ciągu kilku lat publikacje te wydane zostały w nakładzie ponad 150 tys. egzemplarzy. Posiadały one obok walorów dydaktycznych także duże znaczenie wychowawcze, budziły miłość do ojczyzny i zachęcały do poznawania jej historii.

Podręczniki opracowywał F. Piasek dla poszczególnych klas szkolnictwa powszechnego, średniego i seminariów nauczycielskich. Skonstruowane były zgodnie z założeniami programu nauczania śpiewu, uwzględniały stopień trudności dla danej klasy. Podzielone były na kilka działów, zawierały wiele cennego materiału słuchowo-ćwiczeniowego i wiele pieśni w opracowaniach 1, 2 i 3-głosowych.

Wydawniczego „Dziennik Płocki” w 1923 r. wydano w Płocku publikację F. Piaska *Nauka śpiewu oparta na trójdźwięku Do-Mi-Sol dla seminarjów nauczycielskich, szkół średnich i szkół powszechnych*. Nakładem autora w 1926 r. wydany został w Płocku podręcznik pt. *Metodyka śpiewu*. Podręcznik dla prowadzących śpiew metodą trójdźwiękową w szkołach średnich, powszechnych i seminariach nauczycielskich. Było to drugie i rozszerzone wydanie tej pracy. Podręcznik podzielony został na kilka działów, zawierał ćwiczenia oddechowe, rytmiczne i głosowe oraz wskazówki metodyczne i obszerny zbiór ćwiczeń do nauki śpiewu. Podręcznik uwzględniał nowoczesne poglądy pedagogiczne nauczania śpiewu w szkolnictwie ogólnokształcącym. We wstępie do podręcznika autor napisał: „Współczesna szkoła polska w myśl swych wzniosłych celów i szeroko zakreślonych zadań ma być głównym czynnikiem odrodzenia narodowego, powinna i musi położyć silniejszy niż dotąd nacisk na stronę estetycznego wychowania i obok kultury żywego słowa i rysunków podkreślić naukę śpiewu i muzyki. Zaniedbanie tych przedmiotów i spychanie ich na szary koniec w programach szkolnych, lub dyletanckie, bezplanowe i dorywcze traktowanie ich w praktyce musi ustąpić wobec roli, jaką śpiew odgrywa w wychowaniu szkolnym oraz w życiu narodu, jako jeden z głównych czynników jego kulturalnego rozwoju”⁹⁴. W 1927 r. we Lwowie wydano nakładem Książnicy-Atlas podręcznik *Nauka śpiewu metodą trójdźwiękową cz. I, II, III*. Nakładem Książnicy-Atlas we Lwowie w 1928 r. wydano publikację *Nauka śpiewu metodą trójdźwiękową dla ... szkół powszechnych. Podręcznik dla uczniów*. W 1929 r. ukazały się prace *Nauka gry na skrzypcach i 76 łatwych duetów na skrzypce*. W 1930 r. także we Lwowie ukazała się praca F. Piaska *Nauka czytania nut głosem metodą trójdźwiękową dla średnich zakładów nauki*. Również w 1930 r. ukazała się we Lwowie *Metodyka śpiewu metodą trójdźwiękową dla II, III, IV i V oddziałów szkół powszechnych*. W 1931 r. wydana została we Lwowie *Nauka śpiewu cz. III*, a w 1932 r. w Płocku *piosenki dla dzieci pt. Marysine śpiewki cz. I i II z własnymi tekstami i muzyką*⁹⁵.

Podręczniki F. Piaska znacząco wzbogaciły bibliotekę szkolną, opracowane zostały według nowoczesnych wymagań z dostosowaniem do programu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Uwzględniały metodyczne poglądy autora, propagowały trójdźwiękową metodę nauczania śpiewu. Zawierały planowo i metodycznie ułożony program, na który składały się ćwiczenia oddechowe, głosowe, informacje teoretyczne i bogaty repertuar pieśni.

Bogato pod względem ilościowym i dydaktyczno-muzycznym przedstawia się także twórczość muzyczna F. Piaska. Jest on autorem 1500 kompozycji. Składają się na nią: opracowania muzyki do widowisk ludowych, własne pieśni z różnym akompaniamentem, utwory fortepianowe, skrzypcowe, akordeonowe i orkiestrowe, kompozycje choralne. Część tego dorobku została opublikowana, pozostałe utwory przechowywane są w rękopisach.

F. Piasek był autorem licznych śpiewników szkolnych, spośród tego dorobku zostało opublikowanych 14 pozycji. Ponadto drukiem ukazały się 2 zbiory pieśni. Olbrzymia część dorobku F. Piaska pozostaje w rękopisie. Spośród pozycji metodyczno-dydaktycznych i pozycji wokalnych nieopublikowane są: 2 podręczniki, 16 śpiewników, 5 suit, 3 kantaty, 5 widowisk ludowych, 251 pieśni i piosenek własnych, 117 pieśni i piosenek z własną muzyką (inni autorzy słów), 201 opracowań pieśni i piosenek innych twórców. Także duża część muzyki religijnej nie została wydana, składają się na nią: 3 msze, 2 psalmy, 38 pieśni, 2 utwory sceniczno-muzyczne. W rękopisach pozostają utwory fortepianowe: 1 szkoła na fortepian, 6 pomocy dydaktycznych, 41 kompozycji na fortepian. Nie zostały opublikowane także takie utwory na skrzypce, jak: 2 szkoły, 7 pomocy do gry na skrzypcach, 13 kompozycji na skrzypce z towarzyszeniem fortepianu. W rękopisie pozostaje: 1 szkoła na akordeon, 2 pomoce do gry na akordeonie, 8 kompozycji na akordeon. F. Piasek pisał także utwory na orkiestrę, w rękopisie pozostaje: 7 kompozycji własnych, 7 opracowań utworów innych kompozytorów. Dużą częścią twórczości F. Piaska była muzyka taneczna pisana na różne instrumenty. W rękopisie pozostaje: 37 walców, 15 kujawiaków, 18 mazurów i mazurków, 17 marszów, 14 krakowiaków, 16 polek, 6 polonezów, 6 oberków, 8 menuetów, 2 bostony, 2 fokstroty, 4 gawoty i 26 innych tańców⁹⁶. W śpiewnikach, kompozycjach oryginalnych i podręcznikach do nauczania śpiewu F. Piasek wykorzystywał chętnie pieśń ludową. W swych opracowaniach pieśni ludowych korzystał przede wszystkim ze zbiorów Oskara Kolberga, w szczególności 5 tomów obrazów etnograficznych Mazowsze. Opracowywał pieśni ludowe na różne składy wykonawcze: na instrumenty solowe, zespoły orkiestrowe, chóry i głosy solowe z akompaniamentem. Zawsze dążył do zachowania autentycznego charakteru muzyki ludowej. Posługiwał się prostymi pod względem wykonawczym środkami, pozwalało to na wykonywanie utworów przez początkujących lub mało zaawansowanych wykonawców⁹⁷.

F. Piasek opracował także bardzo cenne pod

względem metodycznym szkoły do gry na instrumentach: skrzypcach, fortepianie i akordeonie. Prace te posiadały prawidłową i przemyślaną konstrukcję, stanowiły cenny i wartościowy materiał dydaktyczny. Większość tych prac nie została wydana, ukazały się drukiem zaledwie 2 Szkoły gry skrzypcowej i 3 zeszyty pomocy do gry na skrzypcach. Jako kompozytor F. Piasek odniósł szczególny sukces opracowaniem muzyki do widowiska ludowego ks. Władysława Skierkowskiego pt. *Wesele na Kurpiach*, którego wystawienie stało się wydarzeniem artystycznym w skali krajowej.

W latach okupacji hitlerowskiej F. Piasek prowadził prywatne, tajne nauczanie. Z chwilą wyzwolenia, mimo zaawansowanego wieku, zgłosił się do pracy. Pełnił krótko funkcję kierownika Wydziału Kultury Urzędu Miejskiego, był następnie nauczycielem w Ludowym Instytucie Muzycznym i Państwowej Szkole Muzycznej w Płocku. Ostatnie lata życia poświęcił pracy kompozytorskiej i publikacji opracowanych przez siebie podręczników do nauczania muzyki.

Zmarł 31 października 1955 r. w Płocku⁹⁸.

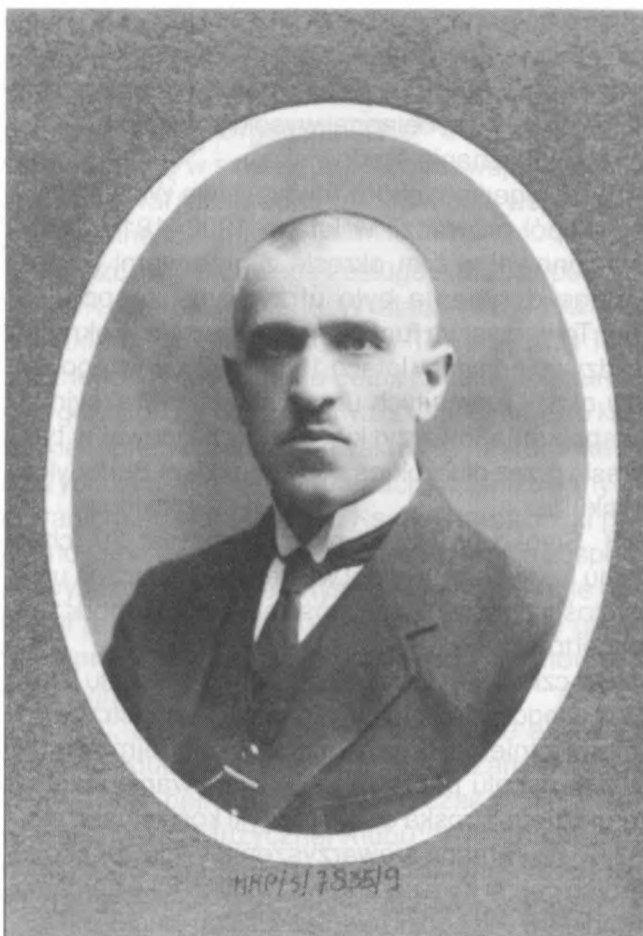
Benedykt Sianko (1865–1940)

Urodził się w 1865 r. w Surażu na Białostocczyźnie. Ukończył Instytut Muzyczny w Warszawie w klasie organów prof. Henryka Makowskiego⁹⁹.

Pracował początkowo w Wieluniu jako dyrygent chóru „Lutnia”. W latach 1903–1910 pełnił obowiązki organisty w katedrze płockiej¹⁰⁰. Rozpoczął również pracę w Płockim Towarzystwie Muzycznym, w charakterze akompaniatora oraz dyrygenta chóru męskiego i mieszanego. Równocześnie nauczał gry organowej w klasie organowej szkoły muzycznej związanej przy stowarzyszeniu. Po wyjeździe ks. Eugeniusza Gruberskiego z Płocka w 1907 r., przejął po nim część obowiązków. Prowadził chór katedralny, kontynuował rozpoczęte kształcenie organistów.

W latach 1910–1927 B. Sianko pracował w Gimnazjum Męskim im. Władysława Jagiełły jako nauczyciel śpiewu¹⁰¹. Zorganizował dobry chór uczniowski, z którym odbywał koncerty w szkole i poza nią. Do udziału w niektórych imprezach zapraszano miejscowych artystów–muzyków. Chór zyskał duże uznanie w środowisku, był jednym z najlepszych tego typu zespołów w mieście¹⁰².

W latach 1920–1921 pełnił obowiązki pedagoga śpiewu i dyrygenta zespołów szkolnych w Seminarium Nauczycielskim Żeńskim im. Z. Bukowieckiej¹⁰³. Po kilku latach przerwy powrócił do pracy w Seminarium, gdzie w latach 1927–1931 pełnił funkcję opiekuna zespołów szkolnych¹⁰⁴. W latach 1918–

1920 B. Sianko był nauczycielem śpiewu i muzyki w Gimnazjum Żeńskim im. Reginy Żółkiewskiej. Przez pewien czas był również nauczycielem śpiewu w Państwowej Koedukacyjnej Szkole Handlowej w Płocku, w szkole prowadził chór uczniowski¹⁰⁵.

Z chwilą powstania w 1917 r. Biskupiej Szkoły Organistowskiej, podjął w niej pracę, nauczając przedmiotów muzycznych. Wykładał zasady muzyki, harmonię, prowadził też klasę organową¹⁰⁶, ze szkołą związany był do 1926 r.¹⁰⁷

Jako pedagog wyróżniał się znakomitym przygotowaniem merytorycznym. Był także zaangażowanym i oddanym popularyzatorem muzyki. Organizował i prowadził chóry szkolne. Prowadzone przez niego zespoły osiągały wysoki poziom artystyczny i koncertowały wielokrotnie w Płocku. W 1928 r. w Poznaniu, podczas Powszechnej Wystawy Krajowej, prowadzone przez niego chóry zdobyły w kategorii chórów szkolnych pierwszą nagrodę¹⁰⁸. Zespoły prowadzone przez B. Sianko wykonywały wartościowy repertuar, wybierany z myślą o walorach dydaktycznych kompozycji. Chóry cieszyły się dużym uznaniem środowiska, pozytywnie wypowiadała się o nich miejscowa krytyka i prasa płocka.

Był aktywnym działaczem społecznym, na przestrzeni wielu lat był czynnym członkiem Płockiego Towarzystwa Muzycznego. Już w okresie przed I wojną światową prowadził przez pewien czas chór

i orkiestrę Towarzystwa. W latach 1924–1926 był opiekunem i dyrygentem chóru mieszanego stowarzyszenia. Pod jego kierunkiem chór występował na wielu koncertach, osiągnął wysoki poziom muzyczny i zyskał uznanie środowiska.

Był dyrygentem chóru Towarzystwa Wioślarskiego, zespół prowadził w latach 1908–1914. Chór funkcjonował w tym okresie z przerwami i dużą zasługą dyrygenta było utrzymanie zespołu¹⁰⁹. Chór Towarzystwa funkcjonował również w okresie międzywojennym w latach 1919–1926, występował przy okazji rozmaitych uroczystości, uatrakcyjniając spotkania towarzyskie. Zespół pracował w tym okresie przez długi okres pod kierunkiem Benedykta Sianki¹¹⁰.

B. Sianko prowadził na początku lat 20. chór Domu Ludowego, zespół występował podczas uroczystości państwowych, kościelnych oraz podczas koncertów¹¹¹.

Był członkiem zarządu plockiego oddziału Warszawskiego Kolegium Organistów-Chórmistrzów¹¹². Celem istnienia organizacji było podejmowanie działań w celu poprawnego wykonywania śpiewu liturgicznego i troska o stan muzyki kościelnej w diecezji¹¹³. W ramach stowarzyszenia inicjował akcje, których celem było przede wszystkim dokształcanie organistów. Wchodził również w skład diecezjalnych komisji egzaminacyjnych, których zadaniem była selekcja organistów¹¹⁴.

Był zasłużonym pedagogiem i działaczem społecznym na polu upowszechniania muzyki. Przyczynił się do popularyzacji muzyki wśród szerokich rzesz społeczeństwa, swoją konsekwentną i zorganizowaną pracą rozwijał potrzeby kulturalne i estetyczne środowiska.

Zmarł 27 lipca 1940 r. w Płocku¹¹⁵.

Ks. Kazimierz Starościński (1899–1959)

W okresie międzywojennym był jednym z najwybitniejszych pedagogów i propagatorów sztuki muzycznej w Płocku. Prowadził aktywną działalność dydaktyczną, kompozytorską i publicystyczną. Udzielał się również jako działacz społeczny i popularyzator muzyki.

Urodził się w Goworowie 30 listopada 1899 r. jako jeden z sześciorga rodzeństwa. Uczył się w miejscowej szkole powszechnej. Podczas pierwszej wojny światowej przebywał z rodziną na zesłaniu w Kijowie. Tu uczył się w gimnazjum polskim. Po powrocie z Kijowa w 1918 r. uczęszczał do Gimnazjum im. Kulwiecia w Warszawie. Po skończeniu sześciu klas wstąpił do Niższego Seminarium Duchownego w Płocku i tu dał się poznać jako wyjątkowo zdolny alumn. Święcenia kapłańskie otrzymał 30 sierpnia

1925 r. i zaraz po nich wyjechał na studia do Rzymu do Papieskiej Szkoły Muzycznej. W Rzymie przebywał trzy lata. Po powrocie do Płocka w 1928 r. został nauczycielem muzyki w Seminarium Duchownym i Biskupiej Szkole Organistowskiej. Pełnił także funkcję rzecznika i referenta Kurii do spraw Organistowskich. Od 1935 r. był wikariuszem przy parafii Św. Bartłomieja w Płocku, później w katedrze, wreszcie objął samodzielną placówkę, został proboszczem w Trzepowie. Trzy lata później, w 1938 r. wyjechał ponownie do Rzymu w celu dokończenia studiów muzycznych w Papieskim Instytucie Muzyki Kościelnej (Pontificium Institutum Musicae Sacrae). Po półrocznym pobycie wrócił z dyplomem magistra śpiewu gregoriańskiego¹¹⁶.

Na uwagę zasługuje działalność pedagogiczna ks. Kazimierza Starościńskiego w okresie międzywojennym. W latach 1928–1938 pracował jako profesor śpiewu w Seminarium Duchownym w Płocku. W pracy dążył przede wszystkim do teoretycznego i praktycznego zapoznania kleryków z chorałem gregoriańskim. Wykorzystywał w nauczaniu śpiewu podręcznik O.G.M. *Sunola Metodo completo di Canta gregoriano*. W 1934 r. opatrzył ten podręcznik własnymi uwagami i opracował na jego podstawie skrypt, który przekazał klerykom. Niesygnowany rękopis pracy znajduje się w Archiwum Diecezjalnym w Płocku, nosi tytuł *Pełny kurs*

śpiewu gregoriańskiego według Szkoły Solesmes zapisał i własnymi uwagami zaopatrzył i rozszerzył ks. K. Starościński.

Skrypt zawierał podstawowe wiadomości z zakresu chorału gregoriańskiego i historii muzyki powszechnej. Tematy lekcji: 1. Określenie muzyki i śpiewu gregoriańskiego, nuty i ich nazwy, 2. Skala diatoniczna, Ton i półton, bemol, 3. Odległości – sekundy małej i wielkiej, ćwiczenia, 4. Czysta intonacja dźwięków, ćwiczenia solfeżu z odległością sekundy, 5. Neumy złożone z dwóch, trzech i czterech nut, neumy specjalne, ćwiczenia, 6. Emisja głosu: reguły – wokalizacja, 7. Styl legato, uwagi, zasady, ćwiczenia, 8. Odległość tercji małej i wielkiej, ćwiczenia, 9. Odległości kwarty czystej i zwiększonej, ćwiczenia, 10. Odległości kwinty czystej i zmniejszonej, ćwiczenia, 11. Odległości seksty, septymy i oktawy, 12. Ćwiczenia, 13. Ważność dobrego czytania, podstawowe zasady, wymowa: samogłoski, spółgłoski, sylaby, 14. Frazowanie, łączenie i dzielenie, słowa: odcinki, członki, zdania, akcent frazeologiczny, ćwiczenia¹¹⁷. Omówione zostały tam takie zagadnienia jak: podstawowe oznaczenia muzyczne, interwały muzyczne, zasady emisji głosu, zasady artykulacyjne. Większość lekcji posiada ćwiczenia, które umożliwiają praktyczne sprawdzenie poznanej wiedzy. Część II pracy nosi tytuł *Nauka o trybach*. Omawiane są tu takie zagadnienia jak: Gama podstawowa, Pierwiastki tworzące tryby, Tony i półtony, Tonika Dominanta i ich znaczenie, Tonika i Dominanta każdego trybu, Tryby transponowane i mieszane, Modulacje – zmiany trybów, System modalny, starożytny oraz ćwiczenia. Część II podzielona jest na 6 rozdziałów, które noszą takie tytuły, jak: Śpiew psalmów, O rytmie, Rytm słów i neum, Oparcia rytmiczne, Rytm odcinków i członów.

Ks. Kazimierz Starościński, podczas pracy w Seminarium, zwrócił szczególną uwagę na funkcjonowanie chórów. W śpiewie zbiorowym dostrzegał ważny czynnik upowszechniania muzyki, rozumiał jego funkcję w edukacji muzycznej. Prowadził chór seminaryjny i scholę gregoriańską. Prowadzone przez niego zespoły uzyskały wysoki poziom artystyczny i występowały wielokrotnie podczas rozmaitych uroczystości i koncertów. Ks. K. Starościński w pracy z chórami kładł nacisk na poznanie repertuaru muzyki religijnej, preferował utwory muzyki renesansowej, klasycznej oraz kompozycje polskich twórców. Był ponadto współorganizatorem wielu wartościowych uroczystości i koncertów, które były cennym dopełnieniem procesu edukacji muzycznej w Seminarium.

Ks. K. Starościński w latach 1928–1938 był

wykładowcą Szkoły Organistowskiej w Płocku. Nauczał śpiewu gregoriańskiego i przedmiotów liturgicznych. W 1932 r. został Delegatem Biskupim do spraw Szkoły Organistowskiej¹¹⁸. Był zaangażowany w pracę w szkole, dążył do rozwoju placówki i podejmował różnorodne wysiłki w celu wspierania jej działalności.

Na szczególną uwagę zasługuje praca społeczna ks. K. Starościńskiego. W latach 1928–1931 był członkiem Zarządu Płockiego Towarzystwa Muzycznego i w tym okresie pełnił funkcję opiekuna i dyrygenta chóru Towarzystwa. Zespół pod jego kierunkiem prezentował się kilkakrotnie na Porankach Muzycznych i innych imprezach organizowanych staraniem stowarzyszenia. Ks. K. Starościński podejmował wiele wysiłków w celu utrzymania zespołu na wysokim poziomie artystycznym. Starannie dobierał repertuar chóru, na który składały się głównie wartościowe pozycje polskiego i światowego tradycyjnego repertuaru chóralnego.

Ks. K. Starościński zaangażował się aktywnie w prace Klubu Artystycznego Płocczan w latach 1931–1939, pełnił przez pewien czas funkcję kierownika Sekcji Muzycznej Klubu¹¹⁹. Wspólnie z innymi płockimi muzykami opracował plan działania Sekcji, zabiegał o wszechstronne propagowanie kultury muzycznej. Dążył do tego, by poprzez koncerty, audycje i prelekcje objąć edukacją muzyczną liczne rzesze społeczeństwa. Dzięki doskonale zorganizowanej pracy, do Płocka zapraszano wybitnych wykonawców, nawiązano owocną współpracę z Organizacją Ruchu Muzycznego w Warszawie ORMUZ-em. Ks. K. Starościński wystąpił podczas wielu koncertów jako prelegent, omawiał epoki i twórczość kompozytorów. Przekazywał w ten sposób wiadomości dotyczące historii muzyki oraz przedstawiał najwybitniejszych polskich wykonawców. Koncerty Klubu Artystycznego Płocczan i Organizacji Ruchu Muzycznego z Warszawy – ORMUZ cieszyły się w Płocku wielką popularnością.

Ks. K. Starościński był jednym z inicjatorów zorganizowania w Płocku w 1933 r. chóru reprezentacyjnego. Projekt zakładał połączenie kilku istniejących chórów i utworzenie jednego dużego. Zadaniem tego przedsięwzięcia było przyczynienie się do podniesienia poziomu kultury śpiewaczej w Płocku¹²⁰. Wprawdzie nie nastąpiło szersze rozwinięcie tej idei, jednak kilkakrotnie przygotowano koncerty, których wykonawcami były połączone płockie chóry.

Na uwagę zasługuje działalność publicystyczna ks. Kazimierza Starościńskiego. W okresie dwudziestolecia międzywojennego napisał przeszło 30 artykułów i notatek prasowych publikowanych

w lokalnej prasie płockiej. Pierwszą grupę tematyczną stanowiły artykuły z historii muzyki kościelnej: dziejów chóralu gregoriańskiego, dokumentów Kościoła na temat muzyki, Papieskiej Wyższej Szkoły Muzyki Kościelnej w Rzymie. Na drugą grupę tematyczną składały się artykuły omawiające stan muzyki kościelnej w Polsce i diecezji płockiej. Autor podejmował w nich problematykę organizacji i funkcjonowania chórów parafialnych, Płockiej Szkoły Organistowskiej i kształcenia organistów. Trzecią grupę tematyczną stanowiły artykuły, w których ks. K. Starościński przedstawiał wybitnych kompozytorów polskich. Najliczniejszą, czwartą grupę tematyczną tworzą sprawozdania z imprez muzycznych i recenzje koncertów. Ks. K. Starościński był nie tylko kronikarzem wydarzeń muzycznych w Płocku, ale w wielkim stopniu dzięki swojej działalności publicystycznej przyczynił się do popularyzowania tematyki muzycznej w społeczeństwie płockim¹²¹.

Znaczącym osiągnięciem ks. Kazimierza Starościńskiego było przygotowanie *Śpiewnika Kościelnego* wydanego w 1938 r. w płockiej Drukarni Braci Detrychów. Zbiór zawierał 110 pozycji śpiewów i modlitw w opracowaniu jednogłosowym. Podzielony został na 12 części tematycznych, uporządkowanych według nabożeństw niedzielnych. Występują w nim pieśni, modlitwy mszalne, a następnie pieśni związane z rokiem liturgicznym. W 6 przypadkach podane zostały pieśni w opracowaniu 2-głosowym. Śpiewnik w dużym stopniu adresowany był do dzieci i młodzieży, o czym świadczy wybór najpopularniejszych pieśni i proste opracowania dwugłosowe. Zbiór ten cieszył się dużym powodzeniem na Mazowszu Płockim¹²².

Ks. K. Starościński z zapałem oddawał się działalności kompozytorskiej, szczególnie dużo komponował w okresie międzywojennym. Twórczość jego cechowała ogromna różnorodność. Tworzył przede wszystkim kompozycje muzyki kościelnej, przeznaczone na różne składy wykonawcze. Komponował także, ale w mniejszym stopniu, utwory świeckie.

Wydarzeniem artystycznym o dużym znaczeniu było wystawienie w Płocku w dniu 5 lipca 1936 r.

widowiska pt. *Wesele na kurpiach* autorstwa ks. W. Skierkowskiego. Przedstawienie przygotowała grupa miejscowych amatorów, reżyserował autor widowiska. Spektakl odegrano przy świetle na placu, dochód przeznaczono na budowę Domu Katolickiego i sali teatru. Przedstawienie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem, przybyło 2000 osób. Widowisko odniosło wielki sukces, wyróżniano zwłaszcza świetną grę aktorów-amatorów¹²³.

W okresie międzywojennym ks. Kazimierz Starościński pełnił funkcję rzeczownika i referenta Kurii do Spraw Organistowskich. Jako człowiek szczerze zainteresowany sprawą organistów i ich dobrym wykształceniem muzycznym, obok zorganizowanej systematycznej pracy dydaktycznej w Szkole Organistowskiej, organizował również kursy dokształcające dla organistów. Starął się tą drogą wpływać na podniesienie poziomu muzyki kościelnej w diecezji płockiej. Z ramienia władzy kościelnej sprawował opiekę nad stowarzyszeniami i związkami organistowskimi na terenie diecezji.

Lata okupacji spędził pod przybranym nazwiskiem, pełniąc obowiązki ogrodnika. W 1945 r. został proboszczem w Zagrobie. Zorganizował tu i wyszkolił chór parafialny, który wyróżniał się techniką i subtelnością wykonywanych śpiewów. W 1948 r. został przeniesiony do parafii Biała. Pełnił jednocześnie obowiązki profesora śpiewu w Seminarium Duchownym w Płocku, a także prowadził rozpoczętą dawniej akcją dokształcania i szkolenia nowych organistów. Kontynuował równocześnie ożywioną działalność jako referent w kurialnej komisji do spraw organistowskich. Rozwijał także w Płocku bogatą działalność jako organizator życia muzycznego, organizował chóry, był prelegentem i recenzentem muzycznym, dużo komponował. Pozostawił po sobie bogatą spuściznę w postaci wierszy, artykułów i recenzji muzycznych zamieszczanych w okresie międzywojennym w „Głosie Mazowieckim”, „Kurierze Płockim” i „Miesięczniku Pastorskim Płockim”.

Zmarł 14 grudnia 1959 r. w Płocku.

Jarosław Domagała

PRZYPISY

1 Tow. Muzyczne w Płocku rozpoczyna nowy okres intensywnej pracy, „Głos Mazowiecki” 1933, nr 202, s. 3.
2 List dyrektora Zespołu Szkół Muzycznych im. Oskara Kolberga w Radomiu do autora z 2003 r.
3 Mieczysław Skurosz, dz. cyt., s. 45–46.
4 Osobiste, „Kurier Płocki” 1919 nr 228, s. 3.
5 W 30-lecie pracy artystycznej i społecznej p. inż. Antoniego Kowalskiego, „Głos Mazowiecki” 1934, nr 57, s. 3.
6 Z T-stwa Muzycznego, „Dziennik Płocki” 1924, nr 86, s. 3; Z T-stwa Mu-

zycznego, „Dziennik Płocki” 1928, nr 255, s. 3; Z Towarzystwa Muzycznego w Płocku, „Dziennik Płocki” 1930, nr 58, s. 3.
7 Z T-stwa Muzycznego, „Dziennik Płocki” 1929, nr 193, s. 3.
8 T-wo Muzyczne, „Dziennik Płocki” 1933, nr 215, s. 3.
9 Z walnego Zebrania Płockiego Towarzystwa Muzycznego, „Głos Mazowiecki” 1934, nr 123, s. 3.
10 Z Walnego Zebrania Klubu Artystycznego Płockiego, „Kurier Mazowiecki” 1936, nr 102, s. 1.
11 Koncert, „Kurier Płocki” 1921, nr 213, s. 3. Płock uczcił 30-lecie pracy ar-

- tystycznej p. inż. Antoniego Kowalskiego, „Głos Mazowiecki” 1934, nr 58, s. 1.
- 12 A.J. Papierowski, J. Stefański, Płocczanie znani i nieznan, Płock 2002, s. 293.
- 13 Odznaczenie Płocczanina, „Dziennik Płocki” 1930, nr 136, s. 1.
- 14 J. Nałęcz, Mistrz Wiolonczeli – gościem w Płocku, „Dziennik Płocki” 1934, nr 201, s. 2-3.
- 15 J. Kuczevska, Z dziejów ruchu muzycznego w Płocku, „Notatki Płockie” 1956, nr 2, s. 30.
- 16 Archiwum Akademii Muzycznej w Warszawie, Akta personalne Tadeusza Kowalskiego.
- 17 M. Kamiński, Szkic życia muzycznego w Płocku, Płock 1971, s. 21.
- 18 Koncert Tadeusza Kowalskiego, „Dziennik Płocki” 1932, nr 275, s. 3.
- 19 Z sali koncertowej, „Głos Mazowiecki” 1935, nr 18, s. 3.
- 20 M. Gołębiowski, Filharmonia w Warszawie 1901-1976, Kraków 1976, s. 275.
- 21 APP, Inspektor Szkolny w Płocku 1917-1939 sygn. 330, Akta dotyczące spraw personalnych nauczycieli 1931/1939, sygn. 223, k. 355, Pismo S. Bąkowskiego – wizytatora szkół Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego z 16 sierpnia 1937 Nr II. 25728/37.
- 22 Akademia w Gimnazjum im. Małachowskiego, „Dziennik Płocki” 1935, nr 67, s. 3; Akademia ku czci prezydenta w Gimnazjum Małachowskiego, „Głos Mazowiecki” 1936, nr 28, s. 3.
- 23 Dane pochodzą z roku szkolnego 1930/1931, E. Kielbasiewicz, Gimnazjum W. Jagiełły w Płocku w świetle źródeł (1906-1939), Toruń 1990, s. 101 (maszynopis znajdujący się w dziale zbiorów specjalnych TNP).
- 24 Archiwum L.O. im. W. Jagiełły w Płocku, Dzienniki lekcyjne 1934-1937, sygn. 1/35-43, nr 36.
- 25 F. Wybult, Państwowe Gimnazjum Żeńskie im. hetmanowej Reginy Żółkiewskiej w Płocku 1920-1932, Płock 1932, s. 23-25.
- 26 APP, Inspektor Szkolny w Płocku 1917-1939 sygn. 330, Akta dotyczące spraw personalnych nauczycieli 1931/1939, sygn. 223, k. 235, Pismo naczelnika Wydziału W. Dubaja kuratorium Okręgu Warszawskiego do W. Królikowskiego z dnia 5 grudnia 1935 r. Nr II –32598/35; Pismo naczelnika Wydziału A. W. Tatomira z Kuratorium Okręgu Warszawskiego do W. Królikowskiego z dnia 20 września 1938 r. Nr II –26712/38.
- 27 Biskupia szkoła organistów w Płocku, „Hasło Katolickie” 1933 nr 24, s. 11.
- 28 APP, Inspektor Szkolny w Płocku 1917-1939 sygn. 330, Akta dotyczące spraw personalnych nauczycieli 1931-1939, sygn. 223, k. 188, Pismo Inspektora Szkolnego J. Pruszyńskiego do W. Królikowskiego z dnia 21 września 1935 r. Nr 2447/35.
- 29 APP, Inspektor Szkolny w Płocku 1917-1939 sygn. 330, Akta Szkoły nr 2 1931-1939 sygn. 176, k. 267, k. 281, k. 308, k. 320.
- 30 Z walnego Zebrania Płockiego Towarzystwa Muzycznego, „Głos Mazowiecki” 1934 nr 123, s. 3.
- 31 Wczoraj odbyło się w Płocku walne zebranie Tow. Muzycznego, „Głos Mazowiecki” 1935 nr 235, s. 1; Z walnego zebrania Tow. Muzycznego, „Kurier Mazowiecki” 1937 nr 40, s. 3.
- 32 Z Towarzystwa Muzycznego, „Głos Mazowiecki” 1933 nr 223, s. 3.
- 33 Audycje muzyczne dla młodzieży szkół średnich w Płocku, „Głos Mazowiecki” 1936 nr 67, s. 3.
- 34 J. Szymański, Nauczyciele, absolwenci i uczniowie Gimnazjum im. Marszałka S. Małachowskiego w Płocku – polegali w czasie II wojny światowej, (w:) Małachowianka – Dzieje najstarszej z istniejących polskich szkół Liceum Ogólnokształcącego im. Marszałka S. Małachowskiego w Płocku, Płock 2000, s. 188; Księga pamiątkowa Zjazdu Małachowiaków 1180-1957/58, Płock 1959, s. 178; A.J. Papierowski, J. Stefański, Płocczanie znani i nieznan, Płock 2002, s. 313.
- 35 Odznaczenia Płocczan, „Dziennik Płocki” 1932, nr 258, s. 3.
- 36 35-lecie pracy pedagogicznej i społecznej p. prof. Piaska, „Głos Mazowiecki” 1935, nr 43, s. 3; Z wczorajszego Wieczoru w Teatrze M. w 35-lecie pracy artystycznej p. prof. Piaska, „Głos Mazowiecki” 1935, nr 61, s. 1.
- 37 APP, Akta Szkoły Muzycznej Ludowego Instytutu Muzycznego im. K. Szymanowskiego w Płocku, sygn. 85, nr 9, k. 31.
- 38 Kursy nauczycielskie, „Dziennik Płocki” 1927, nr 153, s. 3.
- 39 Zakończenie wakacyjnego kursu nauczycielskiego w Płocku, „Dziennik Płocki” 1932, nr 167, s. 3.
- 40 Nowy prezes T-wa Muzycznego w Płocku, „Głos Mazowiecki” 1934, nr 206, s. 5.
- 41 M. Kamiński, Faustyn Piasek, „Tygodnik Płocki” 1977, nr 8, s. 5.
- 42 Zarządzenie Ministra WRIOP z dnia 2 lutego 1925 r. Nr 744/25.
- 43 J. Płudowska, Kompozytor, pedagog, wynalazca, „Tygodnik Płocki” 1979, nr 39, s. 5.
- 44 M. Przychodzińska-Kaciczak, Polskie koncepcje powszechnego wychowania muzycznego, Warszawa 1979, s. 71.
- 45 M. Kamiński, Faustyn Piasek (1877-1955), Płock 1976, s. 113. (Maszynopis pracy doktorskiej przechowywany jest w Dziale Zbiorów Specjalnych Biblioteki Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. im. K. Szymanowskiego w Płocku).
- 46 F. Piasek, Metodyka śpiewu. Podręcznik dla prowadzących śpiew metodą trójdzwiękową w szkołach średnich, powszechnych i seminariach nauczycielskich, Płock 1926, s. 3.
- 47 Zbiory Specjalne Biblioteki im. Zielińskich w Płocku, T. Maciejewski, Twórczość muzyczna Faustyna Piaska 1898-1955, Warszawa 1965, sygn. 997, s. 4-5.
- 48 M. Kamiński, Faustyn Piasek (1877-1955), Płock 1976, s. 115-116.
- 49 Tamże, s. 112.
- 50 M. Kamiński, Faustyn Piasek, „Tygodnik Płocki” 1979, nr 39, s. 5.
- 51 Organistą katedralnym..., „Echa Płockie i Łomżyńskie” 1903, nr 73, s. 2.
- 52 A. Lelen, dz. cyt., s. 228-229.
- 53 A. Maciesza, Gimnazjum im. Władysława Jagiełły w Płocku 1906-1931, Płock 1931, s. 145 i 167.
- 54 Koncert w gimnazjum, „Dziennik Płocki” 1924, nr 89, s. 3.
- 55 J. Kisielewska, Zarys historii naszej szkoły, Płock 1936, s. 29-30.
- 56 J. Kisielewska, dz. cyt., s. 31-32.
- 57 Tamże, s. 16.
- 58 J. Antoniak, Program Szkoły Organistowskiej, „Miesięcznik Pastorski Płocki” 1919, nr 1, s. 31-32.
- 59 Biskupia szkoła organistów w Płocku, „Hasło Katolickie” 1933, nr 24, s. 11.
- 60 M. Skurosz, dz. cyt., s. 43.
- 61 R.L. Kobendza, Płockie Towarzystwo Wioślarskie 1885-1939, Płock 1992, s. 103.
- 62 Otwarcie przystani T-stwa Wioślarskiego, „Dziennik Płocki” 1925, nr 99, s. 3.
- 63 Z Domu Ludowego, „Kurier Płocki” 1918 nr 278, s. 2; Z Domu Ludowego, „Kurier Płocki” 1919, nr 67, s. 3.
- 64 Zjazd organizacyjny organistów naszej diecezji, „Miesięcznik Pastorski Płocki” 1922, nr 5, s. 94.
- 65 Do Członków kolegium organistów – chórmistrzów, „Dziennik Płocki” 1924, nr 191, s. 1.
- 66 Sprawa Organistowska, „Miesięcznik Pastorski Płocki” 1923 nr 5, s. 92-93.
- 67 Akta Parafii św. Stanisława w Płocku, Nr aktu zgonu B. Sianko 163/40.
- 68 Życiorys Ś.p. Ks. Prof. Kazimierza Andrzeja Starościeńskiego, „Miesięcznik Pastorski Płocki” 1960, nr 1/3, s. 110-115.
- 69 ADP, Ks. K. Starościeński – Pełny kurs chorału gregoriańskiego według Solesmes, bez sygn.
- 70 Życiorys Śp. ks. Prof. Kazimierza Andrzeja Starościeńskiego, „Miesięcznik Pastorski Płocki” 1960, nr 1-3, s. 111.
- 71 K. Mayzner, Pięciolecie Klubu Artystycznego w Płocku, „Życie Mazowsza” 1936, nr 1, s. 3.
- 72 Nowy chór powstaje w Płocku, „Głos Mazowiecki” 1933, nr 65, s. 3.
- 73 A. Lelen, Ks. Kazimierz Andrzej Starościeński (1899-1959). Profesor Seminarium Duchownego w Płocku. Życie, działalność duszpasterska i muzyczna, „Studia Płockie” 1994, T. XXII, s. 93-95.
- 74 Tamże, s. 90-92.
- 75 Wielki sukces „Wesela na Kurpiach”, „Głos Mazowiecki” 1936, nr 155, s. 3.